

ეკონომიკური თეორიის თანაგედროვე პრობლემები

ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდა და ადამიანური კაპიტალი

უშანგი სამადაშვილი

ემდ, თსუ ასოცირებული პროფესორი

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია დავახასიათოთ საქართველოს ეკონომიკაში არსებული არასახარბიელო მდგომარეობა, დავასაბუთოთ ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის ობიექტური აუცილებლობა და გამოვკვეთოთ მის განხორციელებაში ადამიანური კაპიტალის როლი.

მაშ ასე, რა მდგომარეობაა დღევანდელ საქართველოში ეკონომიკური უსაფრთხოების ძირითადი ინდიკატორების მიხედვით? ნებისმიერი ნორმალურად მოწყობილი ქვეყნის ეკონომიკაში რეალური მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე უნდა შეადგენდეს მინიმუმ 5000-12000 აშშ დოლარს. საქართველოში კი ეს მაჩვენებელი ტოლია 3596 აშშ დოლარის და იგი მსოფლიოს ქვეყნებს შორის 115-ე ადგილზეა; უმუშევრობის ნორმა უნდა შეადგენდეს 5-6%-ს, საქართველოში კი ეს მაჩვენებელი ტოლია 16%-ის; ინვესტიციების წილი მშპ-ში უნდა შეადგენდეს 25%-ს, საქართველოში კი ეს მაჩვენებელი 5-10%-ა. ე.ი. საქართველოს ეკონომიკას ძირითადად მომხმარებლური ხასიათი აქვს. მოიხმარება მშპ-ს 90-95%, ხოლო ინვესტიციებზე მიდის 5-10%. ის ქვეყანა კი, რომელსაც დღევანდელი კვერცხი ურჩევნია ხვალინდელ ქათამს, ხვალ უფრო ნაკლებ კვერცხს და ქათამს მიირთმევს; საარსებო მიწიწილს ქვემოთ უნდა იყოს მოსახლეობის არა უმეტეს 10%-ისა, საქართველოში კი-40%-ია; ლოგიკურად, საგარეო ვაჭრობა ხელს უწყობს ეკონომიკურ ზრდას, მაგრამ ეს იმ შემთხვევაში, როცა

ექსპორტი და იმპორტის აბალანსებს, საქართველოში კი იმპორტი ექსპორტს 3,5-ჯერ აღემატება; ჩვეულებრივ, სამომხმარებლო კალათაში უნდა სჭარბობდეს სამამულო პროდუქცია, საქართველოში კი იმპორტული პროდუქცია შეადგენს სამომხმარებლო კალათის 75%-ს. ე.ი. სამამულო ბაზარი გაჯერებულია არა მწარმოებლურობის ამაღლებით, არამედ იმპორტის ექსპორტზე გადამეტებით; საქართველოს ქვეყნის ფარგლებს გარეთ მეტი ჰყავს დაქირავებით დასაქმებული (750-800 ათასი კაცი), ვიდრე ქვეყნის შიგნით - 600 000 (**კვირის პალიტრა. 16 აპრილი. 2014წ.**), რის გამოც უცხოეთში მყოფი თანამემამულეების ფულადი გზავნილები საქართველოში წელიწადში 1 მლრდ დოლარს აღემატება და ზოგჯერ ჰოლანდიური დაავადების საშიშროება ჩნდება და სხვა (**უ. სამადაშვილი. ბიზნესის საფუძვლები. თბ; "უნივერსალი". 2013. გვ.430**).

მსოფლიო პრაქტიკიდან გამომდინარე, ამგვარ მდგომარეობაში მყოფი განვითარებადი ქვეყნის, მათ შორის საქართველოს, მოსახლეობის კეთილდღეობის დონის ამაღლების მთავარი საშუალებაა სწრაფი ეკონომიკური ზრდა.

კი მაგრამ საქართველოს მთავრობა რატომ ამახვილებს ყურადღებას ინკლუზიურ ეკონომიკურ ზრდაზე და, საერთოდ, რა მოიაზრება მასში? ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდა გულისხმობს, **ერთი მხრივ**, მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობას ეკონომიკური დოვლათის ზრდის პროცესში და, **მეორე მხრივ**, ეკონომიკური ზრდით მოტანილი სიკეთით ყველა მოქალაქის მიერ სარგებლობას. ინკლუზიურ ზრდის სიკეთე ადამიანებმა დასაქმებითა და შემოსავლების მიღებით უნდა იგრძნონ და არა იმიტომ, რომ სახელმწიფო ეკონომიკურად გაძლიერდება და მერე მათ სოციალურ დახმარებას გაუზრდის (**ნ. ხადური. საქართველოს ეკონომიკის ძირითადი პრობლემები. "ეკოპალიტრა" 24-02-2014**). ღამევარი მიდგომა ადამიანთა ერთ ნაწილში სხვის კმაყოფაზე ყოფნის, პატერნალისტურ ფსიქოლოგიას აყალიბებს, აპასიურებს მათ და ამუროუქებს ეკონომიკურ განვითარებას.

რამ განაპირობა ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის ობი-

ექტური აუცილებლობა საქართველოში? ბოლო ათი წლის განმავლობაში ეკონომიკა კი იზრდებოდა, მაგრამ ნაზრდი დოვლათი თავს იყრიდა ადამიანთა ვიწრო ჯგუფის ხელში, რის გამოც ვერ მოხერხდა სიღარიბის შემცირება და ეკონომიკური ზრდის ასახვა მოსახლეობის საყოველთაო კეთილდღეობაზე. ამან გააღრმავა უფსკრული მდიდარსა და ღარიბს შორის, რაც გახდა ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი სოციალური გარიყულობისა და აპათიისა (**ი. ღარიბაშვილი. ჩვენი სიძლიერე ჩვენი ინტელექტუალური რესურსია. მსოფლიო 2014. გვ. 134.**)

სწორედ ამიტომ ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია გრძელვადანი, მდგრადი და ინკლუზიური ზრდის საფუძველზე სიღარიბის შემცირება და მოსახლეობის საყოველთაო და დიფერენცირებული კეთილდღეობის მიღწევა მოსახლეობაში შემოსავლების შესაძლებლობების გაჩენითა და სახელმწიფოს მიერ უღარიბესი ფენებისათვის მიზნობრივი სოციალური დახმარების გაწევით. ამასთან, “მდგრადი განვითარების” დროს ამჟამინდელი თაობების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება უნდა მოხდეს ისე, რომ ზიანი არ მიაღგეს მომავალი თაობების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების შესაძლებლობას რესურსების ამოწურვისა და გარემოს დეგრადაციის გამო.

თავის მხრივ, გრძელვადანი, მდგრადი და ინკლუზიური ზრდისათვის აუცილებელია არა არასტაბილურობის სტაბილურობა (რასაც, სამწუხაროდ, ბოლო დროს აქვს ადგილი), ან არა უბრალოდ მდგრადი, არამედ პროგნოზირებადი სტაბილურობა. ამ უკანასკნელის გარეშე ინვესტიციებზე საერთოდ და, მით უფრო, გრძელვადიან უცხოურ ინვესტიციებზე და მის თანმდევ დადებით ეფექტებზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია. უარადა, ინვესტიცია ეკონომიკისთვის იგივეა, რაც სანავი ავტომობილისთვის. როგორც სანავის გარეშე ვერ მოძრაობს ავტომობილი, ისე ინვესტიციების გარეშე – ეკონომიკა.

განვითარებული ქვეყნების გამოცდილებიდან გამომდინარე კი, მდგრადი და პროგნოზირებადი სტაბილურობის გარან-

ტი საშუალო ფენა (კლასია), რომელიც მოიცავს მოსახლეობის 50-60%-ს. საშუალო კლასი არის ერთგვარი „ბუფერი“, რომელიც მიჯნავს დაპირისპირებულ მხარეებს, მდიდრებსა და ღარიბებს და არ აძლევს მათ შეჯახების შესაძლებლობას. რაც უფრო თხელია ეს „ბუფერი“ (საშუალო კლასი), მით უფრო ახლო დგანან დაპირისპირებული მხარეები და მით მეტი შანსია მათი შეჯახებისა და - პირიქით. იმიტომ, რომ როდესაც საზოგადოება მხოლოდ ღარიბების უდიდესი და მდიდრების უმცირესი რაოდენობით არის წარმოდგენილი, არსებობს დაპირისპირებული მხარეების შეჯახების დიდი ალბათობა ანუ რევოლუციური საშიშროება და, შესაბამისად, ქვეყნის პოლიტიკური არასტაბილურობის საფრთხე. ამასთან, მხოლოდ მდიდრებისა და ღარიბების სტრუქტურით წარმოდგენილ საზოგადოებაში ეფექტიან, ინოვაციურ ეკონომიკაზე და დემოკრატიულ, მიუკერძოებელ, თავისუფალ არჩევნებზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია **(უ.სამადაშვილი. ბიზნესი და ინოვაციური ეკონომიკა - საშუალო კლასის ფორმირების წყარო საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენცია 24-25 მაისი, 2013 ქუთაისი). სამწუხაროდ სტრატეგიაში „საქართველო 2020“ საშუალო კლასის ფორმირების აუცილებლობის შესახებ არაფერია ნათქვამი, რაც, ჩვენი აზრით, უთუოდ გასათვალისწინებელია.**

სტრატეგია „საქართველო 2020“-ის მიხედვით ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი მთავარი შემაფერხებელი ფაქტორია სუსტად განვითარებული ადამიანური კაპიტალი. მართლაც, ჩვენში როგორც ცალკეული ინდივიდი, ისე სახელმწიფო ყოველნაირად ცდილობს დაზოგოს სახსრები განათლებაზე და მეცნიერებაზე და ანგარიში არ გაუწიოს იმ ფაქტს, რომ იაფი და უხარისხო ცოდნიდან მიღებული ზარალი და დანაკარგები ბევრად სჭარბობს ძვირ, მაგრამ მაღალხარისხიან ცოდნაზე გაღებულ ხარჯებს. მეტიც, ხშირად თავს ვინონებთ, რომ საქართველო იაფი მუშახელის გამო მიმზიდველია უცხოელ ინვესტიორთათვის და გვავინყდება, რომ იაფი მუშა-ხელი დაბალ კვალიფიკაციას, დაბალ შემოსავალს ნიშნავს, დაბალი შემოსავალი კი-ცხოვრების დაბალ დონეს, სიღა-

რიბეს. ხაზგასასმელია, ისიც, რომ დაბალკვალიფიციური მუშაკი (იაფი მუშა-ხელი) და ინოვაციები, მონინავე ტექნიკა-ტექნოლოგია შეუთავსებელი მოვლენებია, რაც ბუნებრივად აფერხებს პროგრესს და ცოდნაზე დამყარებული ეკონომიკის მშენებლობას. აღნიშნულის დამადასტურებელია რუსული გამოცემა „ვლასტის“ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიების კვლევის დასკვნითი სტატია, სადაც მოლდოვა მშპ-სთან მიმართებაში პროცენტული მაჩვენებლით განათლებაზე ყველაზე მეტ თანხებს ხარჯავს. კერძოდ, ქვეყანამ ეს მაჩვენებელი 2004 წლის 6,8%-დან 2012 წელს 10,9%-მდე გაზარდა. განათლების სფეროში აღნიშნული მაჩვენებლით მეორე ადგილზეა უკრაინა (7,3%), ხოლო საქართველო კი ბოლოდან მესამეა 2,9%-ით და მხოლოდ სომხეთსა და აზერბაიჯანს უსწრებს 0,1%-ით (**კვირის პალიტრა. 16 აპრილი. 2014წ.**).

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, თუ მართლაც გვსურს ეროვნული ეკონომიკის გრძელვადიანი, მდგრადი და ინკლუზიური ზრდა ანუ საყოველთაო და დიფერენცირებული კეთილდღეობა, ინვესტირება უნდა მოვახდინოთ სუსტად განვითარებულ ადამიანურ კაპიტალში, რადგანაც ინვესტირებას განათლებაში გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისათვის ისეთივე მნიშვნელობა აქვს, როგორც ფიზიკურ კაპიტალში (ახალი დაზგა-დანადგარები, შენობები, გზები და სხვა). ასე მაგალითად, განვითარებულ ქვეყნებში განათლებასა და მეცნიერებაზე განეული კაპდაბანდებები მშპ-ს ზრდის 40%-ით, ხოლო 5-7 წელიწადში, როდესაც ეს ინვესტიციები სრული ეფექტის მოცემას დაიწყებს, მათი უკუგება აღემატება ნავთობისა და გაზის მოპოვებაზე უკუგებას (**ქურნალი „კომენტარი“, 2003წ. №1, გვ-40**).

ამყამად საქართველოს თანამედროვე ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრისათვის ესაჭიროება თანამედროვე ეკონომიკური ცოდნით, მდიდარი გამოცდილებით, შინაგანი განახლების უნარით, მსოფლიო ენით, ტექნიკითა და ტექნოლოგიით და მისაღები ადამიანური თვისებებით აღჭურვილი ადამიანები, რადგანაც ამგვარი **პირადკონკურენტუნარიანი ადამიანების გარეშე წარმოუდგენელია კონკურენტუნარიანი ფირმები, ხოლო კონკუ-**

რენტუნარიანი ფირმების გარეშე-საერთაშორისო კონკურენტუნარიანი ქვეყანა.

ზემოთქმულთან კონტექსტში, ჩვენი აზრით, წარმოების მსგავსად ცოდნის კვლავწარმოება-განახლაც (ლაპარაკია საკუთარ სპეციალობაში კაცობრიობის მიერ დაგროვილ პროგრესულ თეორიულ-პრაქტიკულ ცოდნა გამოცდილების დაუფლებაზე) შეიძლება განხორციელდეს შეკვეცილი, მარტივი და გაფართოებული მასშტაბით.

ცოდნის შეკვეცილი კვლავწარმოებისას, ანუ როცა მუშაკი თავის სპეციალობაში დაგროვილ პროგრესულ ცოდნა-გამოცდილებას არასრულად ფლობს, სახეზეა პირადი კონკურენტუნარიანობა. ასეთი ადამიანი, ჩვეულებრივ, ვერ პოულობს სპეციალობის მიხედვით სამუშაოს და რჩება დაუსაქმებელი;

ცოდნის მარტივი კვლავწარმოებისას, ანუ როცა მუშაკი სრულყოფილად ფლობს თავის სპეციალობაში დაგროვილ პროგრესულ ცოდნა-გამოცდილებას და ინარჩუნებს საქმიან კონტაქტებს, დადებით იმიჯს და სამუშაო ადგილს, სახეზეა პირადი კონკურენტუნარიანობა.

ცოდნის გაფართოებული კვლავწარმოებისას, ანუ როცა მუშაკი არა მარტო სრულად ფლობს თავის პროფესიაში პროგრესულ ცოდნა-გამოცდილებას, არამედ თავად შეაქვს წვლილი აღნიშნული ცოდნის განვითარებაში, აქვს გარემოში მიმდინარე ცვლილებების ადეკვატური შინაგანი განახლების, ადაპტირების უნარი, ასევე ფლობს თანამედროვე მსოფლიო ენას, მისაღებ პიროვნულ თვისებებს, საქმიან კონტაქტებს და დადებით იმიჯს, სახეზეა პირადი კონკურენტუპირატესობების მატარებლობა. ასეთი პირადი კონკურენტუპირატესობების ადამიანი კი არ ეძებს სამუშაოს, არამედ თავად სამუშაო ეძებს მას. შევნიშნავთ, რომ ასეთი თვისებების მქონე ქართველი კონკურენტუნარიანი იქნება არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში.

აღსანიშნავია, რომ განათლებული და პირადკონკურენტუნარიანი ადამიანი, ზემოთქმულის გარდა, მრავალი დადებითი

ეფექტის მატარებელია, ანუ გავლენას ახდენს სხვა პიროვნებების ეკონომიკურ მდგომარეობაზეც. ასე მაგალითად:

1. რაც უფრო განათლებული და მცოდნეა ადამიანი, მით მაღალია მისი მწარმოებლურობა, მით მეტი წვლილი შეაქვს ეროვნული მეურნეობის განვითარებაში და, შესაბამისად, მით მეტ შემოსავალს ღებულობს. მაგალითად, აშშ-ი უმაღლესი განათლების მქონე 65 წლის ასაკისათვის ღებულობს 3 მილიონ დოლარის შემოსავალს, ამგვარი განათლების უქონელი კი-1,5 მილიონს. **[პ. სამუელსონი, ვ. ნორდჰაუსი. ეკონომიკისი. სახელმძღვანელო. თბ. 2005 წ. გვ 133];**

2. განათლება და დიდი შემოსავალი ცხოვრების მაღალი დონეა. უკეთესი მომავლი თაობის გაზრდა-აღზრდის წინაპირობაა;

3. განათლებული და შემოსავლიანი ადამიანი თავის მდიდარი და მრავალფეროვანი სულიერი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისათვის თავად იხდის მომსახურების საფასურს და ამით აფინანსებს სულიერი დოვლათის მწარმოებელი დარგების (ხელოვნება, კულტურა, მეცნიერება, სპორტი და სხვა) განვითარებას, ანუ ხელ უწყობს, რომ ბაზარი უფრო “კულტურული” გახდეს;

4. განათლებული ადამიანი არჩევნებში უკეთეს პროგრამას, ე.ი. უკეთეს მომავალსა და განვითარებას უჭერს მხარს. **(ლ. ბალ-ცეროვიჩი. სახელმწიფო გარდამავალ პერიოდში. 2002წ. გვ. 118);**

5. განათლებული, ეკონომიკურად და სოციალურად აქტიური ადამიანი უმთავრესი სუბიექტი და შემოქმედი ცოდნაზე დამყარებული ეფექტიანი ეკონომიკისა და დემოკრატიული, სამოქალაქო საზოგადოებისა, რომლის აშენებასაც ჩვენ ვესწრაფვით და რომლის გარეშეც ერთიან ევროპულ ოჯახში არავინ მიგვიღებს. სამწუხაროდ, დღეს საქართველოში ერთ-ერთი მწვავე პრობლემა სწორედ “ტვინების გადინება” ანუ განათლებული ადამიანთა დიდი ნაწილის შრომითი ემიგრაციაა ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებში, სადაც მათ ცხოვრების უფრო მაღალი დონე ელით. მაგრამ იმის გათვალისწინებით, რომ ადამიანურ კაპიტალს მრავალი დადებითი გარე ეფექტი ახასიათებს, “ტვინების

გადინება” ქვეყანაში დარჩენილ თანამემამულეებს უფრო მეტ სიღარიბეში ტოვებს, ვიდრე სანინალმდეგო შემთხვევაში იქნებოდნენ. ვფიქრობთ, საქართველოში კვალიფიციური კადრების კლება ქვეყნის უკეთესი მომავლის წინააღმდეგ მიმართული ქმედებაა. სწორედ ამიტომ, ამ ტენდენციის შემობრუნება, ჩვენი აზრით, სახელმწიფოს მთავარი ამოცანა უნდა იყოს გრძელვადიან პერიოდში.

საქართველოში ადამიანური კაპიტალის განვითარების მიზნით საჭიროა: შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარება, რაც გულისხმობს განათლების, მათ შორის პროფესიული განათლების ხარისხის გაუმჯობესებას და შრომის ბაზრის საინფორმაციო სისტემის გაძლიერებას; სოციალური უზრუნველყოფის გაუმჯობესება, რაშიც სოციალური დახმარებების სისტემის მიზნობრიობის სრულყოფა და ეკონომიკურ პროცესებში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების ინტეგრაციის ხელშეწყობა მოიაზრება; ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი ჯანდაცვის უზრუნველყოფა (**საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია**).

და ბოლოს, ქართველები პოეტური, სიმღერის, ცეკვისა და პურ-ღვინოს მოყვარული ხალხი ვართ, მაგრამ ძალიან ნიშვნელოვანია გავაცნობიეროთ ის, რომ დადგა XXI საუკუნე: 1. ახალი ეკონომიკის საუკუნე; 2. ცოდნის საუკუნე; 3. ინფორმაციის საუკუნე.

1. რატომაა XXI საუკუნე ახალი ეკონომიკის საუკუნე? იმიტომ, რომ ამ პერიოდისათვის ეკონომიკური რესურსები, განსაკუთრებით არაკვლავწარმოებადი (ნავთობი, ბუნებრივი აირი, ქვანახშირი და სხვა) სულ უფრო იზღუდება. მსოფლიო ენერგეტიკული საბჭოს მტკიცებით დღეისათვის მსოფლიოში გაზისა და ნავთობის 43 წლის მარაგიღაა დარჩენილი (**იხ. „ახალი კომერსანტი“ 2007 წ. №2. გვ. 16**). ასეთ პირობებში რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) მდგრადი ზრდა და განუსაზღვრელი მოთხოვნილებების მაქსიმალური დაკმაყოფილება უნდა მოხდეს არა მეტი მიწის ფართის, შრომისა და კაპიტალის გამოყენებით (ექსტენსიფიკაცია), არამედ არსებული რესურსების უფრო

ეფექტიანი გამოყენებით (ინტენსიფიკაცია) ანუ ინოვაციური ეკონომიკის წყალობით. **ინოვაციური ეკონომიკის სუბიექტებია:** მეცნიერი, გამომგონებელი და მენარმე. **მეცნიერის ფუნქციაა** სამყაროს შესახებ მეცნიერული ცოდნის მატება. **შედეგია ალმოჩენა; გამომგონებლის ფუნქციაა** ალმოჩენის გარდაქმნა ახალ სამოხმარებლო ფასეულობად. **შედეგია გამოგონება. მენარმის ფუნქციაა** გამოგონების გარდაქმნა საქონლად (გამოგონების უტილიზაცია ანუ გამოყენება). **შედეგია ინოვაცია. ეკონომიკა კი, როგორც ცნობილია, ჩვენს ხელთ არსებული შეზღუდული რესურსების ეფექტიანი გამოყენების გზების ძიების შესახებ მეცნიერებაა;**

2. რატომაა XXI საუკუნე ცოდნის საუკუნე? იმიტომ, რომ თანამედროვე ეკონომიკაში გადამწყვეტია არა მიწა (ბუნებრივი რესურსები), შრომა და კაპიტალი, არამედ ცოდნა. **თანამედროვე წარმოება, მისი ფაქტორები და პროდუქცია არა შრომატევადი და კაპიტალტევადი, არამედ მეცნიერებატევადი, ცოდნატევადია.** ამის კარგი მაგალითია იაპონური წარმოება, სადაც წარმოების პროცესი კი მიმდინარეობს, მაგრამ ადამიანები თითქმის არ ჩანან, ასევე, ამგვარი წარმოების შედეგი (იაპონური პროდუქტი) არის მინიატურული ანუ ნიმუში იმისა თუ როგორ უნდა იქნას მიღებული მინიმალური დანახარჯებით მაქსიმალური შედეგი;

3. რატომაა XXI საუკუნე ინფორმაციის საუკუნე? იმიტომ, რომ თანამედროვე ეკონომიკის ეფექტიანი ფუნქციონირება, წარმოების ნივთობრივი და პიროვნული ფაქტორების ეფექტიანი ორგანიზება დიდწილადაა დამოკიდებული სწორ მმართველურ გადაწყვეტილებაზე. სწორი მმართველური გადაწყვეტილება კი ოპერატიულ და უტყუარ ინფორმაციას მოითხოვს. **კვარგა ხანია წარსულს ჩაბარდა ის დრო, როდესაც ინფორმაციის გავრცელების წყარო გაჭენებული ცხენი, ფოსტის მტრედი და კოშკზე დანთებული ცეცხლი იყო. თანამედროვე კომუნიკაციის საშუალებებით (მობილური ტელეფონი, ინტერნეტი და სხვა) ელვისებური სისწრაფით ვრცელდება ინფორმაცია გლობალური მასშტაბით.**

ზოგი ამტკიცებს, რომ აშშ-ი და, საერთოდ, დასავლეთში განათლება იმიტომაცა მაღალ დონეზე, რომ იქ ეკონომიკაა მაღალ-განვითარებული. არადა, ეს კავშირი არა ცალმხრივი, არამედ ორმხრივია. მაღალი, კარგი განათლება ეკონომიკის განვითარებულობის, მაღალი შემოსავლების წინაპირობაა, ხოლო მაღალი შემოსავლები –კარგი განათლების მიღების წინაპირობა. ეს საქართველოსთვის, როგორც ნაკლებ განვითარებული ქვეყნისთვის, უთუოდ გასათვალისწინებელია.

INCLUSIVE ECONOMIC GROWTH AND HUMAN CAPITAL

Ushangi samadashvili,

Associate Professor at

Ivane Javakishvili Tbilisi State University

Resume

The paper describes the current poor situation of the economy of Georgia. There is justified the necessity of realizing the objective of inclusive economic growth, the role of human capital.

It is emphasized that inclusive economic growth implies, on the one hand, the involvement of the general population, economic wealth and growth process, on the other hand, economic growth brought on by the use of the good of all citizens. Inclusive growth, employment and income generation is connected to the goodness of people, and not by that the state is economically stronger and they increase social assistance.

Furthermore, inclusive growth is one of the main conditions for the development of human capital. That's why Georgia should be invested in developing human capital. The author has also proposed the classification of reproduction of human capital.